

Meiji'den Günümüze Japonya'da Uluslararası İlişkiler Disiplininin Tarihsel Gelişimi*

Historical Development of International Relations Discipline in Japan from Meiji to Present

Mürsel DOĞRUL** - Murat ÇEMREK***

Öz

Japonya'da Uluslararası İlişkiler (Uİ) disiplinin kökenleri sayılan çalışmalar, Meiji Dönemi'nin öncesine kadar uzanmaktadır. 1905'de Japonların Ruslara karşı elde ettikleri galibiyet ile birçok konuda olduğu gibi Uİ'nin kapsamı Japonya'ya da kapsayacak şekilde genişlemiştir. Ancak Japonya'da uzun bir süre staatslehre geleneğinin (Alman genel devlet teorisi) etkisinde kalan disiplin, Pasifik Savaşı'ndaki yenilginin günah keçisi ilan edilerek 1970'lere kadar körelecektir. Yakın dönemde ise Nihonjinron (日本人論 - Japon ulusal ve kültürel kimliğine odaklanan) gelenek, kapsamlı güvenlik, insani güvenlik ve pasifizm tartışmaları arasında sıyrılarak öne çıkacaktır. Meiji Restorasyonu'nun başından itibaren dönemlendirmelerle Uİ disiplininin genel durumunun ele alındığı bu çalışma, 1973 sonrasında disiplinin geçirdiği dönüşüm açısından ayrıca önem arz etmektedir. Çalışmanın sonucunda disiplinin Japonya serüveni, uğradığı anlam durakları ve diğer disiplinlerden ayrılıp kurumsallaşması Uİ ve alan çalışmaları özelindeki rakamsal artışlar ışığında analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası İlişkiler, Japonya, Meiji Dönemi, Staatslehre, Nihonjinron, Bölge Çalışmaları

Abstract

The studies considered to be the origins of the International Relations (IR) discipline in Japan date back before the Meiji Period. The Japanese victory over Russia in 1905 extended the IR's scope to include Japan, as in many other topics. Yet, the discipline in Japan, under the influence of the German staatslehre tradition (German general theory of the state) for a long time, declared as the scapegoat of defeat in the Pacific War was dulled until the 1970s. Nihonjinron tradition (日本人論 - focusing on the Japanese national and cultural identity) became prominent with its broader discussion on comprehensive security, human security, and pacifism. This study, handling the evolution of the IR discipline from the beginning of the Meiji period through periodization, presents extra importance in terms of the discipline's transformation

Makale Geliş Tarihi: 27.09.2021. Makale Kabul Tarihi: 25.05.2023.

Araştırma Makalesi / Künye: DOĞRUL, Mürsel – ÇEMREK Murat, "Meiji'den Günümüze Japonya'da Uluslararası İlişkiler Disiplininin Tarihsel Gelişimi", Gazi Akademik Bakış Dergisi (GABD), Sayı: 32, Cilt: 16, Haziran 2023, s. 209-229

* "Bu çalışma Milli Savunma Üniversitesi, Atatürk Stratejik Araştırmalar Enstitüsü'nde Prof. Dr. Murat Çemrek'in danışmanlığında 2019-2021 süresince hazırlanan "1973-2001 Japon Dış Politikasında Orta Doğu: Enerji Ekonomi-Politigi" başlıklı doktora tezi kapsamında yürütülen bilimsel araştırma ve faaliyetlerden elde edilen verilerden de faydalanılarak üretilmiştir."

** Dr. Öğr. Üyesi Mürsel DOĞRUL, Milli Savunma Üniversitesi, E-mail: murseldogrul@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-0637-843X.

*** Prof. Dr. Murat ÇEMREK, Necmettin Erbakan Üniversitesi, E-mail: mcemrek@erbakan.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-0969-5542.

Akademik
Bakış

209

Cilt 16
Sayı 32
Yaz 2023

in the post-1973 period. In the end, the development of the discipline, the alternation of its concepts, and gain of its present meanings are analyzed with reference to the numerical increase in IR and field studies.

Key Words: IR Discipline, Japan, Meiji Period, Staatslehre, Nihonjinron, Regional Studies

Giriş

Son yıllardaki gelişmelerden özellikle iki tanesi Batılı olmayan ülkeleri de Uluslararası İlişkilerin (Uİ) önde gelen başlıkları haline getirmiştir. İlk olarak Batı dışı ülkelerin siyasi, ekonomik ve askeri güçlerini önemli ölçüde artırmaları uluslararası sistemde görüşlerini daha güçlü bir şekilde dile getirmelerine imkân vermiştir. İkinci olarak, çevre sorunlarının (küresel ısınma, ozon tabakasının delinmesi, biyoçeşitlilik kaybı, vb.) ortaya çıkması ile Batı dışı ülkelerin seçimleri ve eylemleri doğrudan doğruya Batıyı da ilgilendirir hale gelmiştir.¹ Böylece yaklaşık iki yüzyıldır kalkınmalarını sürdüren ve önemlerine nazaran Uİ'nin aktör sayımlarında hak ettikleri ilgiyi çoğu zaman göremeyen Çin ve diğer Kuzeydoğu Asya ülkeleri de bu gelişmeler odağında artık küresel siyasette gündem belirleyici aktörler haline gelmişlerdir. Ancak bu gelişmelerin öncesinde Batı'da emperyal amaçların dışında her yönü ile Kuzeydoğu Asya'yı anlama vizyonunun nevi şahsına münhasır pasifist Japonya'yı anlama çabaları XIX. yüzyılın sonlarına kadar uzanmaktadır. Daha öncesinde ise Batı tarzı modernleşmesi ile kendinden söz ettiren ve dikkatleri üzerine çeken Japonya'yı anlama gayreti, bölgedeki diğer ülkeleri anlama çalışmalarına nazaran bir adım öne çıkmıştır.

Japonya'nın özgün ilerlemesinin Uİ açısından teşkil ettiği önemi konu edinen ve Pan-Asyacı Japon düşünce sistemini teorik bir temele oturtmaya çalışan Cemil Aydın, *Asya'da Batı Karşısı Politikalar: Pan-İslamizm ve Pan-Asya Düşüncesinde Dünya Düzeni Vizyonları* başlıklı eserinde, Japonya'nın ilk defa Batı'ya meydan okuyan Doğulu bir güç² olarak ortaya çıkışının Uİ düşüncesine etkisine dikkati çekmiştir. Japonların 1905'te Ruslara karşı zafer elde etmesiyle küresel hâkim liberal paradigmasının temsilcileri ırk ve medeniyet konularında yeni ve derin tartışmalara başlamışlardır.³ Bu galibiyet ırksal bir sınıflandırmaya dayanan "Beyaz Adam" ve Avrupa-merkezci yegâne "medeniyet" olma iddiasını derinden sarmıştır. Böylece tarihin akışı Asya lehine değişmiştir. Ancak değişimin mimarı Japon modernleşmesinin, Batı dışı toplumların da öz değerlerini yitirmeden Batı modernleşmesini takip edebildiği şeklinde yüzeysel bir düzlemde geçiştirilmesi eleştirilmiştir.⁴

Bu noktada Japon modernleşmesi ile gelen Japon Uİ geleneğinin

- 1 Dominique Jacquin vd., "Culture in International Relations: An Introduction to the Special Issue," *Millennium*, Cilt 22, No 3, 1993, s. 377.
- 2 Japonya için Doğulu bir güç tanımlaması için ayrıca bkz; Erik Ringmar, *History of International Relations: A Non-European Perspective*, Cambridge, UK: Open Book Publishers, 2019, s. 17; Amitav Acharya and Buzan Buzan, *The Making of Global International Relations: Origins and Evolution of IR at Its Centenary*, Cambridge: Cambridge University Press, 2019, 24.
- 3 Ringmar, *History of International Relations*, s. 17; Acharya and Buzan, *The Making of Global International Relations*, s. 24.
- 4 Cemil Aydın, *The Politics of Anti-Westernism in Asia: Visions of World Order in Pan-Islamic and Pan-Asian Thought*, E-book, New York, Columbia University Press, 2007, ss. 14-88-90.

tarihi, değişimi ve günümüz küresel Uİ literatürüne ne gibi katkıları olduğu merak edilmektedir. Batı ile kurulan ilk temaslar, ortaya koyulan ilk eserler ve ülkede sosyal bilimlerin derinleşerek Uİ gibi alt bilimlere ayrılma sürecini beraberinde getirmektedir. Ancak Uİ tarih biliminin, Marksist ideolojinin ve bölge çalışmalarının algılanışı ve tarihsel ilerlemesi Batı toplumlarındakinden ayrışacaktır. Bu değişim ve gelişime cevap verebilmek için Japonya'da Uİ'nin modernleşmesinin başlangıcı kabul edilen eser ve düşünürler için karşılaştırmalı eklettik bir yöntem tercih edilerek bu çalışmada Meiji Dönemi (1868-1912), Meiji Sonrası Dönem (1912-1945) ve II. Dünya Savaşı Sonrası Dönem olmak üzere üç ayrı zaman irdelenmektedir.

Meiji Dönemi (1868-1912)

Japonya'da Keiō Dönemi (慶応/1865-1868) sonrasında gelen Meiji Dönemi (明治 - ışık ve saltanatın kanjileri ile yazılır), Ekim 1868'den Temmuz 1912'ye kadar uzanan Japonya'nın imparator Meiji Tenno tarafından yönetildiği, ülkenin modernleşmesi ve Batılılaşmasıyla dünya siyasi tarihine damga vuran zaman dilimidir. Bu dönem, Japonların Batılı güçler tarafından sömürgeleştirilme riski altında izole bir feodal toplum olmaktan ziyade Batılı güçlerin etkisinde sanayileşmiş bir ulus-devlet olarak tarih sahnesinde belirdiği ve etkin bir güce dönüştüğü modernleşme süreci olarak kabul edilir. Dönemin öncü düşünürlerinden, Fukuzawa Yukichi⁵ (D. 1835 - Ö. 1901), Batı'yı "ilerleme ve medeniyet" Doğu'yu ise "durağanlık ve yarı-medeniyet" kavramlarıyla tanımlamaktadır.⁶ Hatta Fukuzawa, XIX. yüzyılda Japonya ve Britanya'nın donanma güçlerini karşılaştırdığında, ulusların etkili bir askeri gücü harekete geçirme noktasında gereken akademik ve sosyal ağları oluşturacak sivil eğitim ve öğretim sistemlerine de ihtiyacına dikkat çekmiştir.⁷ Yine Japon modernleşmesinin öncülerinden muhafazakâr bir Japon entelektüeli Okubo Toshimishi (1830-1878) ise tüm milletlerin odak noktalarını tamamıyla Batı medeniyeti ve Aydınlanma düşüncelerine çevirdiğinden hareketle Japonya'nın da bu yöntemi takip etmesi gerektiğini söylemiştir.⁸ Bu iki öncü düşünürün öğretileri minvalinde Japonya'nın eğitim-öğretim, medeniyet ve Aydınlanma konularına odaklanması bir nevi Japonya'da Uİ'nin teorik kökenlerini anlam/landır/mada ilk çıkış noktasını teşkil etmektedir. Nitekim Japonya'da 1872'deki Eği-

5 Japon yazar, öğretmen, çevirmen, girişimci ve gazeteci, Keio Üniversitesi, *Jiji-Shinpō* ve Bulaşıcı Hastalıklar Çalışma Enstitüsü'nün kurucusu; Başlıca eserleri için Fukuzawa Yukichi, *Things Western (Seiyo jijo)*, 1866; Fukuzawa Yukichi, *English-Japanese Dictionary* (増訂華英通上), 快堂蔵板, 1860.

6 N. Racel Masako, *Finding Their Place in the World: Meiji Intellectuals and the Japanese Constitution of an East-West Binary*, Unpublished PhD thesis, College of Arts and Sciences, Georgia State University, 2011, s. 73; Mustafa Serdar Palabıyık, "Osmanlı ve Japon Entelektüellerinin Modernleşme ve Medeniyet Algılarının Mukayesesi," Masanori Naito, vd., (der.), *Ortadoğu Barışı İçin Türk Japon İşbirliği* Kyoto, Doshisha Üniversitesi Küresel Araştırmalar Enstitüsü, 2015, s. 16.

7 Fukuzawa Yukichi, *An Outline of a Theory of Civilization* (çev. David A. Dilworth and G. Cameron Hurst), Tokyo, Sophia University, 1973, ss. 190-193.

8 S. Hirakawa, *Japan's Turn to the West*, *Modern Japanese Thought in Wakabayashi B. T. (der.)*, Cambridge, Cambridge University Press, 1998, s. 31; Palabıyık, "Osmanlı ve Japon Entelektüellerinin Modernleşme," s. 16.

gazi

Akademik
Bakış

211

Cilt 16
Sayı 32
Yaz 2023

tim Kanunu ile zorunlu ve merkezi eğitime geçilmiş ve 1886'da Tokyo İmparatorluk Üniversitesi [1947'de Tokyo Üniversitesi (東大-Tōdai)] ve 1882'de Waseda Üniversitesi'nin (早大-Sōdai) kurulmasıyla yükseköğretim alanında da ilk adımlar atılmıştır.

Meiji dönemi de dahil olmak üzere II. Dünya Savaşı'nı da kapsayacak şekilde 1854-1945 döneminde Japonların modernleşme atılımının geri planında kültür ve düşünce dünyasında yaşanan değişiklikler yatmaktadır. Modernizasyonun hemen öncesinde 1856'da Japonya'da kurulan Yabancı Kitapların Denetlenmesi Ofisi (蕃書調所 - *bansho shirabesho*) hem Batı literatürünü çevirmek hem de yabancı dil bilen insan ihtiyacını karşılamakta önemli rol oynamıştır. Ayrıca Japonya'nın kendisini izole ettiği (鎖国 - *sakoku*) dönemlerde (1633-1853) bile bazı Japon entelektüellerin Dejima adasındaki Felemenk kolonisi aracılığıyla Felemenk Çalışmaları (蘭学 - *rangaku*) altında Batı medeniyetini incelemeye çalıştığı görülür. Modernizasyonun başlarındaki bu gelişmeler Batı'ya duyulan ilginin tohumları olarak kabul edilebilir. Böylece Meiji dönemi ile Batı'dan fikirlerinin nasıl alınacağı, öğretileceği ve benimseceği konularında hızlı bir şekilde yol alınmış ve Batıya giden insanlar "dönen fikirler" olarak kabul edilmiştir. 1868-1872 arasında çoğu Almanya'ya olmak üzere Japonya'dan Batı'ya gönderilen öğrenci sayısı 500'e ulaşmıştır.⁹ Yine bu dönemde Japon entelektüeller, ülke ekonomisinin kendi sınırları dışında Asya pazarlarıyla bütünleşmesinin önemine dikkat çekmişlerdir.¹⁰ Nihayetinde Meiji öncesine de uzanan bölge çalışmaları Japon imparatorluğunun Asya'yı kontrol altına alma hayali ile birleşerek 1945'e değin devam edecektir.¹¹

Batı'ya yetişmek için ülke çapında bir girişim olarak da tanımlanan Meiji Restorasyonu iki aşamaya ayrılmıştır. Birincisi, 1868'deki Meiji Restorasyonu'ndan, ilk fazın meyvesinin tamamen yok edildiği II. Dünya Savaşı'na kadar geçen süreyle ikinci aşama ise Japonya'nın büyük bir sanayi gücü haline geldiği, 1945'ten 1970'lere kadar geçen dönem olarak kabul görmüştür.¹²

I. Dünya Savaşı'na kadarki dönemde UI'nin Japonya'daki serüveni Batı'dakine kısmen benzer. Japonya'da sonraki yıllarda UI'nin derinleşmesinde etkili öncü eserler, ülkenin uluslararası topluma bir imparatorluk olarak katılmayı istemesiyle ortaya çıkmıştır. Katsunan Kuga (1857-1907),¹³ Nagao

- 9 Minoru Ishizuki, "Overseas Study by Japanese in the Early Meiji Period," Burks, A. W. (der.), *The Modernizers: Overseas Students, Foreign Employees, and Meiji Japan*, Boulder, Westview Press, 1985, s. 168; Palabıyık, "Osmanlı ve Japon Entelektüellerinin Modernleşme," s. 14.
- 10 William H. McNeil, *Dünya Tarihi* (çev. Alâeddin Şenel), İstanbul, İmge, 2004, ss. 712-15; Hakan Gönen, "ABD-Japonya Güvenlik Antlaşmaları: Oluşumu, Evrimi ve Sonuçları," *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 1, No 4, 2004, s. 116.
- 11 Selçuk Esenbel, "Japonya ve Türkiye Çağdaşlaşma Tarihi," Selçuk Esenbel ve A. Murat Demircioğlu (der.), *Çağdaş Japonya'ya Türkiye'den Bakışlar*, İstanbul, Simurg Yayınları, 1999, ss. 27-28; Gönen, "ABD-Japonya Güvenlik Antlaşmaları," s. 117.
- 12 Yutaka Kawashima, *Japanese Foreign Policy at the Crossroads: Challenges and Options for the Twenty-First Century Paperback*, Brookings Institution Press, 2003, s. 4.
- 13 Katsunan Kuga, "Gensei Oyobi Kokusa Ron (On the International)," in *Kuga Katsunan Zenshu (Collected Complete Works of Kuga Katsunan)*, Tokyo, Misuzu Shobo, 1893, ss. 123-81.

Ariga (1860-1921)¹⁴ ve Sakuye Takahashi (1865-1920)¹⁵ gibi düşünürlerin öncülüğünde XIX. yüzyılda Japonya'da Uİ'nin kökenlerini oluşturacak metinler kaleme alınmıştır. 1897'de Japon Uluslararası Hukuk Derneği (国際法学会 - Kokusai-hō gakkai) kurulmuştur. Amerikan Uİ uzmanı Paul Reinsch'in (1869-1923) çalışmaları¹⁶ hızla Japonca'ya tercüme edilmiş ve Japonların emperyalizm ve sömürge yönetimi hakkındaki düşüncelerini şekillendirmiştir. Yine Fukuzawa'nın 1875'teki karşılaştırmalı uygarlık ve Japonya'nın modernleşme ihtiyacı çalışması¹⁷ da Uİ disiplinin kökenlerinin oluşmasında önemli rol oynamıştır. Ayrıca Japonya'da Diplomasi Tarihi dersleri I. Dünya Savaşı öncesinde verilmeye başlarken¹⁸ Tokyo İmparatorluk Üniversitesi'nde 1924'te ve Waseda Üniversitesi'nde ise 1932'de Uluslararası Politika dersleri verilmeye başlanmıştır.¹⁹ Bu dönemde Japonya'da Batı Uİ perspektifine bir adaptasyon söz konusudur²⁰ ve Uİ XIX. yüzyılda Batı'da olduğu gibi Japonya'da da serbest ticaret ve kölelik karşıtlığı gibi başlıklar üzerinden ilerlemektedir. Ek olarak Japonya'nın Uİ özelinde sayılabilecek eserleri milli menfaatlerinin bir ürünü olarak emperyal amaçlarına ve ihtiyaçlarına binaen şekillenmiştir. Yukarıdaki değinilen düşünürlerce hazırlanan ilk çalışmaların Japonya gibi Batı dışı bir ülkede yapılması oldukça kıymetli olsa da disiplininin serüveni özellikle ABD'deki hızlı dönüşümden ziyade Alman *staatslehre* geleneğinin²¹ militarist ajandasının etkisinde kalacaktır.

Amitav Acharya ve Barry Buzan *Küresel Uluslararası İlişkilerin Oluşumu* başlıklı kitaplarında modern Uİ'nin gelişimi noktasında Takashi Inoguchi ve Hitomi Koyama'nın çalışmalarına atfen çekirdeği "Batı+Japonya" olarak tanımlamışlardır.²² Batı tekelindeki Uİ için Japonya'nın "geri kalanın yükselişi" olarak ele alındığı bu eserde, ülkenin Batı tarzı modernleşmesi onu bu sürecin parçası

14 Nagao Ariga, *La Guerre Sino-Japonaise Au Point de Vue Du Droit International*, Paris: A. Pedone, 1896.

15 Sakuye Takahashi, *Cases on International Law during the China-Japanese War*, Cambridge, Cambridge University Press, 1899.

16 Paul Reinsch, *World Politics at the End of the Nineteenth Century As Influenced by the Oriental Situation*, 1900; Paul Reinsch, *Public International Unions-Their Work and Organization: A Study in International Administrative Law*, 1911; Paul Reinsch, *Colonial Government: An Introduction to the Study of Colonial Institutions*, 1902.

17 Fukuzawa Yukichi, *Bunmeiron No Gairyaku (An Outline of a Theory of Civilization)* (çev. David A. Dilworth and G. Cameron Hurst), New York: Columbia University Press, 1875.

18 Yuichi Hosoya, "Kokusaiseijishi No Keifugaku - Sengo Nihon No Ayumi Wo Chushin Ni (On the Genealogy of International Political History: Postwar Japan's Path and Before)," in *Rekishi No Nakano Kokusaiseiji [Historical Approaches to International Politics]*, Nihon Kokusai Seiji Gakkai [Japan Association of International Relations], Tokyo, Yuhikaku, 2009, ss. 22-23.

19 Tadashi Kawata-Saburo Ninomiya, "The Development of the Study of International Relations in Japan," *The Developing Economies*, Cilt 2, No 2, 1964, ss. 193-914; Acharya and Buzan, *The Making of Global International Relations*, s. 87.

20 Douglas Howland, *International Law and Japanese Sovereignty*, New York, Palgrave Macmillan, 2016; Acharya and Buzan, *The Making of Global International Relations*, ss. 55-56.

21 Acharya and Buzan, *The Making of Global International Relations*, s. 98.

22 A.g.e., 4-5.

klmıştır.²³ Burada Uİ'nin gelişimiyle Japonya'nın Batı tarzı modernleşmesi arasında doğrudan bir illiyet kurulmuştur. Ancak Japonya'nın uluslararasılaşması ile Uİ'nin bir disiplin olarak gelişmesinin ayırt edilmesi önemlidir. Zira disiplinin derinleşmesi tam olarak Batı'ninkine benzer bir minval yerine Japonya'da savaş öncesi dönemde askeri ve sömürge çalışmalarını büyük ölçüde etkilemiş²⁴ Alman *staatslehre* geleneği paralelinde yoğunlaşmıştır. Nitekim acımasız sömürgecilik sürecinin sonunda gelen hezimetle disiplininin bölge çalışmalarındaki hiyerarşi kurma mahiyetindeki yükümlülüğü 1970'lere kadar körelecektir.

Meiji Sonrası Dönem (1912-1945)

Japonya'da yukarıda ifade edildiği üzere XX. yüzyıl başlarında siyasal bilimler Alman etkisi ile yayılmıştır.²⁵ Hermann Heller'in (1891-1933) devlet fikri üzerine yazdığı kitaplardan temelini alan *Staatslehre*²⁶ teriminin literatürdeki karşılığı Genel Devlet teorisi dir.²⁷ *Staatslehre*, bir milletin tarihi ve kurumları hakkında kapsamlı, kutsayıcı ve vakıa ağırlıklı geniş tarihsel arka planı ve çoğunlukla diplomasi tarihini içeren çalışmalar üretir.²⁸ Japonya'daki *staatslehre* tarzı yaklaşımın işbirliklerinden ziyade hiyerarşik rekabeti esas alan niteliğinin en somut örneği olarak; "Ülkenin en tanınmış düşünürleri ve filozoflarının bir kısmı savaş sırasında düzenledikleri Modernliği Aşmak isimli konferansta bir araya gelerek, Japonya'nın Asya liderliği projesine Batı emperyalizmi ve kültürel Batılılaşma tenkitleri vesilesiyle felsefi ve fikri gayeler getirmekten çekinmemişlerdir."²⁹ Benzer bilimsel faaliyetlere dikkat çeken Aydın buradaki amacı şöyle özetlemiştir;

...medeniyet yolundaki tüm başarılarına rağmen Japonya'nın vatandaşları Amerika'da Doğulu sarı ırktan olarak görülüp ayrımcılığa maruz kalmaktadır. Japonya'nın gerçek milli menfaatleri Batılı büyük güçler [klubünün] ikinci sınıf bir üyesi olmaktansa, hızlı bir uyanış içerisinde olan ve yakında özgürlüğünü kazanmaya aday Asyalı milletlerin birliğinin lideri olmaktadır.³⁰

23 A.g.e., 24-26.

24 Kosuke Shimizu, "The Genealogy of Culturalist International Relations in Japan and Its Implications for Post-Western Discourse," *All Azimuth*, Cilt 7, No 1, 2018, s. 125.

25 Kawata and Ninomiya, "The Development of the Study of International Relations in Japan," s. 190.

26 Marcus Llanque, "Hermann Heller and His Republican Way of Political Thinking." *Jus Politicum*, <http://juspoliticum.com/article/Hermann-Heller-and-the-Republicanism-of-the-Left-in-the-Weimar-Republic-1317.html> (Erişim Tarihi 15 Temmuz 2021).

27 Ulaş Karadağ, "Kamu Hukuku Açısından Otokratik Yönetim - Gayrişahsi Devlet İktidarı İlişkisi ve 'Staatsgewalt' Kavramı," *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, no 28, 2020, ss. 1429-64; Georg Jellinek, *Allgemeine Staatslehre [Genel Devlet Kuramı]*, Berlin, Verlag von Julius Springer, 1929.

28 Takashi Inoguchi, "The Sociology of a Not-So-Integrated Discipline: The Development of International Relations in Japan," *Journal Of East Asia Studies*, Cilt 2, No 1, February 2002, s. 112.

29 Minamoto Ryôen, "Symposium on Overcoming Modernity," James Heisig ve John C. (der.), Maraldo, *Rude Awakenings: Zen and Kyoto School, and the Question of Nationalism*, Honolulu, University of Hawaii Press, 1995; Cemil Aydın, "Modem Japon Tarihinde Batı Karşıtlığı: Okawa Shûmei'nin Asyalılık Düşüncesi," *Divan İlmî Araştırmalar*, Cilt 13, No 2, 2002, s. 108.

30 Aydın, a.g.e., "Modem Japon tarihinde Batı karşıtlığı", s. 114.

II. Dünya Savaşı öncesi kısa bir zaman dışında Meiji döneminin başından itibaren son iki asırdır Japonya'nın büyük stratejisi Batılı güçlerin yanındalık ola gelmiştir.³¹ Bu kısa dönemdeki ayrışmanın sebebi *staatslehre* geleneğinin Japonya'da zirvede olduğu 1945 öncesinde, Milletler Cemiyeti'nin (MC) kurulması ile Japon Uİ literatüründe *staatslehre'den* farklı geleneklere de rastlanmaktadır. Hatta uluslararası siyaseti, diplomasi veya dış politikadan farklı gören ve Uİ için bağımsız bir alan oluşturulmasının önünü açan çalışmalar Junpei Shinobu (1871-1962) tarafından 1925-1926 yıllarında kaleme alınmıştır.³² Okawa Shûmei (1886-1957) gibi isimler "Milletler Cemiyeti projesinin dünyadaki emperyalist Batı hegemonyasını sona erdirmediği, aksine yeni bir biçimde devam ettirdiğini"³³ ileri sürerken buna karşın Hikomatsu Kamikawa (1889-1988) ise MC'nin milliyetçiliğin (民族主義- *minzoku-shugi*) büyümesini engelleyerek farklı ülkelerin işbirliğine, entegrasyona ve daha sonra farklı ülkelerin kaynaşmasına giden sürecin ana itici gücü olduğuna, 1948-1950'lerde değinmiştir. Masamichi Rooyama (1895-1980) ise uluslararası örgütler kanalıyla uluslararası siyasetin istikrara kavuşturulabileceğini daha 1928'de vurgulamıştır.³⁴ Yukarıdaki iki isme ek olarak uluslararası politika konusunda çalışan isimlere Sakuzô Yoshino (1878-1933), Ikuo Oyama (1880-1955) ve Tadao Yanaihara (1893-1961) eklenmiştir.³⁵ Ancak netice itibari ile bu düşünürlerin ve çalışmaların hiçbirisi *staatslehre* geleneğinin önüne geçememiş ve dönemin uluslararası trendlerinin etkisi ile Japon Dış Politikası (JDP) da şu şekilde evrilmiştir:

*Batı-karşıtlı Asyacı akımlar Japon derin devleti tarafından bir siyaset rehberi olarak görülmeyip kontrol altında tutulmuşsa da 1930'lu yılların sonlarına doğru yaşanan uluslararası meşruiyet krizi esnasında Japon Devleti Asyacılığın içinde barındırdığı enternasyonalizm ve sömürgecilik eleştirisini yeni bir dış politika vizyonu için kullanmaya karar vermiştir.*³⁶

Sonrasında ise Japonya'da alan çalışmaları yoğun bir rağbet görmüş ve Güneydoğu Asya'nın Avrupa ada kolonileri metodolojik olmayan betimleyici çalışmalarla incelenmeye başlanmıştır. Böylece Avrupa ve ABD'de henüz filizlenen bir disiplin olarak Uİ disiplinin Japonya'daki yansımaları bilimsel dönüşümden ziyade ideolojik yönelimlerin etkisinde bir görüntü sergilemiştir.³⁷ Japonların Mançurya'yı işgal ettikleri ve MC sistemine güven duymayarak bu

31 Hasan Kösebalaban, "Japon Grand Stratejisi: Yirminci Yüzyıl Japon Dış Politikasında Süreklilik ve Değişim," *Divan: Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi*, Cilt. 5, 1998, ss. 57-98; Selçuk Esenbel, "Değişen Dünya Düzeni Işığında Japonya ve Güney Kore'nin 21. Yüzyıldaki Jeopolitik Vizyonları ve Dış Politikaları," Dış Politika Forumu Araştırma Raporu, Boğaziçi Üniversitesi-TÜSİAD, 2018.

32 "Junpei Shinobu (信夫淳平)," WorldCat Identities, <https://worldcat.org/identities/lc-cn-n86089832/> (Erişim Tarihi 17 Temmuz 2021).

33 Aydın, a.g.e., "Modem Japon Tarihinde Batı Karşıtlığı," s. 117.

34 Kawata and Ninomiya, a.g.e., "The Development of the Study of International Relations in Japan," ss. 190-91.

35 A.g.e., ss. 192-93.

36 Aydın, a.g.m., "Modem Japon Tarihinde Batı Karşıtlığı," ss. 132-33.

37 Thiago Corrêa Malafaia, "Japanese International Relations: An Assessment of the 1971-2011 Period," *Brazilian Political Science Review*, Cilt 10, No 1, 2016, s. 5.

sistemden çekildikleri bir ortamda ülkenin Uİ disiplininin filizlenmesi veya Batı ülkelerindeki benzer bir bilimsel dönüşüm geçirmesi pek muhtemel değildir.

Öte yandan Tomoyoshi Murai (1861-1944), Abe Isoo (1865-1949), Kinoshita Naoe (1869-1937), Sen Katayama (1859-1933), Kōtoku Denjirō (1871-1911)³⁸ gibi Meiji Marksistleri ve sosyalistleri, çoğu erken kapitalizmde adaletsizliklerine itiraz eden ve XX. yüzyılın kurtuluşunun sosyalizmde olduğuna inanan kişilerdir. Bu entelektüellerin birçoğu Avrupa’da lisansüstü eğitim için hükümet bursu alan kişilerdi. Genellikle ekonomi veya siyaset biliminde ders vermek için Japon üniversitelerine dönmüşler ve akademik kuruluşların temel direkleri olmuşlardır.³⁹ Böylece 1920’lerde sosyal bilimler (社会科学 - *shakai kagaku*) ilk defa Marksizm ile Japon siyasi düşünce tarihine girmiştir. Bu dönemde Marksizm ile sosyal bilimler neredeyse eş anlamlı algılanmıştır. Bununla birlikte Marksizmin Batı’daki vasfına benzer teorik ve/ya metodolojik bir tarafı olmamıştır. Savaşçı ülkelere atfedilen bu görüşün temsilcilerince kaleme alınan bu metinler Japon değerlerine yıkıcı bir etki olarak kabul edilmiştir. Inoguchi, Marksizmin Japonya’daki seyrini ise şu şekilde özetlemiştir: “

*Japonya’da Marksizm ancak 1945’ten sonra popülerlik kazanmıştır. Soğuk Savaş rekabetine ve ABD-Japonya’nın ittifakına rağmen ülke içinde bir karşıtlık çok da söz konusu olmamıştır. Soğuk Savaş’tan sonra çoğu Marksist, post-Marksist, postmodernist, radikal feminist ve komünist olmayan radikaller haline gelerek eleştirel duruşlarını korumuşlardır.*⁴⁰

XIX. yüzyılın başlarında Uİ, ABD ve Avrupa’da kolonileşmenin bir sonucu olarak ortaya çıkarken bu disiplin ile “içerdeki” ve “dışarıdaki” ayrımı yapıldıktan sonra dışardakini anlamak ve onu kendine bağlı kılmak açısından çeşitli bilimsel yöntemler geliştirilmiştir.⁴¹ Ancak Japonya için durumun tam olarak böyle olduğu söylenemez. Belirli bir süreliğine kolonyal bir güç olan Japonya’da⁴² için devlet, en acımasız politikaların ürünü saldırılarla komşu ülkelere hâkim olmayı tek misyon sayılmıştır. Japonlar, MC geleneğinin ürünü Uİ anlayışının dışında sayılan bir yöntemle, bölgedeki halkı yaşatarak kendine bağlamak yerine karşıdaki düşmanını yok edip toprağını ele geçirmeyi temel gaye edinmişlerdir. Böylece bölgesindeki ülkeleri işgal etmekle kalmayıp içindeki her şeyin büyük Japon İmparatorluğu’nun bir parçası olması için mücadele verilmiştir.⁴³ Elbette düşmanını yutan ve hiyerarşik konumunu kabul etmeyen bu ülke profili XX. yüzyılın ilk 45 yılı için geçerlidir ve II. Dünya Savaşı ertesindeki Japonya

- 38 Takeuchi Yoshitomo, “The Role of Marxism in Japan,” *The Developing Economies*, Cilt 5, No 4, 1967, ss. 727-35.
- 39 Marius B. Jansen-Robert N. Bellah, *Changing Japanese Attitudes Toward Modernization*, Princeton: N.J., Princeton University Press, 1965, ss. 425-446; Marius B. Jansen, *The Making of Modern Japan*, Cambridge, Massachusetts London, Belknap Press of Harvard University Press, 2002, s. 552.
- 40 Inoguchi, a.g.m., “The Sociology of a Not-So-Integrated Discipline,” s. 113.
- 41 Stanley Hoffmann, “An American Social Science: International Relations,” *Discoveries and Interpretations: Studies in Contemporary Scholarship*, Cilt 1, 1977, s. 58.
- 42 Karl Polanyi, *The Great Transformation: The Political and Economic Origins of Our Time*, Beacon Press, 2001, s. 270; Charles W. Kegley ve Shannon L. Blanton, *World Politics: Trend and Transformation*, 13th Edition, United Kingdom, Wadsworth Publishing Cengage Learning, 2010, s. 75.
- 43 Malafaia, a.g.m., “Japanese International Relations,” s. 3.

ise Uİ'nin bürünmüş olduğu çok katmalı boyutunun ve yapısının farkındalığını yaşayarak mevcut sistem ile uyumlu en sofistike politikaların üreticisi haline gelmiştir. Bu sürece uyumun en önemli referansları elbette yukarıda değinilen erken dönemde verilmiş Siyaset Bilimi ve Uİ çalışmaları kabul edilebilir.

II. Dünya Savaşı Sonrası Dönem

II. Dünya Savaşı ardından Japonlar, Uİ'yi kendi anlam dünyalarına oturtarak yorumlamak istemişlerdir. Bunun için odağa alınan ilk soru, Pasifik Savaşı'ndaki ağır yenilginin nedenleriyle ilgilenmek olmuştur. Temelde Japonlar bu savaşı neden kaybettiklerini anlamak istemişlerdir. İkinci soru ise kalıcı uluslararası barışı sağlamak için en iyi dış politikanın hangisi olduğu üzerine yoğunlaşmıştır. Üçüncü soru ise Japon diplomasinin savaş sonrası anlar için neden yetersiz olduğu ve bunu aşmak için neler yapılabileceğini kavramak üzerine şekillenmiştir. İlk bakışta çeşitli ve kapsayıcı gibi görünen bu sorular, Japonya'yı belirli alanlarla sınırlandırmıştır. Çünkü amaç Japon bürokrasisine acil ve kısa süreli öneriler getiren bilgi kaynaklarını incelemek olurken teorik çeşitliliğin sınırlı kalması sonucunda disiplinin gerekli olgunluğa erişemediği iddia edilmiştir.⁴⁴ Yine de bu gelişim ve olgunluk evresinin her ülke nezdinde göreceli olduğuna da burada yer vermek gerekir. Çünkü II. Dünya Savaşı sonrası Japonya, Uİ'nin klasik aktör sınıflandırmalarına⁴⁵ istisna bir durum teşkil eden pasifist bir aktöre dönüştürülmüştür.

Ağır bir yenilgi ile kaybedilen Pasifik Savaşı'nın ardından Japonya'da ekonomik büyüme ihtiyacı hayatî iken Washington ile yapılan askeri ittifak, Japonlara önemli bir çıkış yolu sağlamıştır. İttifak sonrası gelen *Colombo Planı*⁴⁶ ile ABD'nin Japonya'ya güvenlik ve ekonomi konularında destek sağlaması ve Asya'da Japon mallarıyla rekabet etmeyeceğinin sözünü vermesiyle (bu söz Avrupa ve Amerika pazarlarını içermiyordu) sosyalizmin Japonya ve Güneydoğu Asya'da yayılmasının önüne geçilmiştir. Yine bu süreçte ABD Japonlara bazı teknolojileri aktarmaya devam etmiştir.⁴⁷ Buradan da anlaşılacağı üzere, Uİ konusunda teorik ve metodolojik eksikliklerin ülkeyi arayışlara itmemesinin önündeki koruyucu kalkan, ABD ile ittifakın getirdiği derin ortaklıktır. Ayrıca II. Dünya Savaşı'nın hemen sonrasında Japonya'da Siyaset Bilimi bölümlerinin azlığı, Uİ disiplininin kurumsallaşmasının önüne geçerek dağınık ve zayıf kalmasına neden olmuşsa⁴⁸ da bu eksiklik ABD ile Nixon Şoku (1972) ve Petrol Krizi

44 A.g.m., s. 6–7.

45 Tayyar Arı, *Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika*, Alfa Akademi Yayınevi, 2017, s. 59.

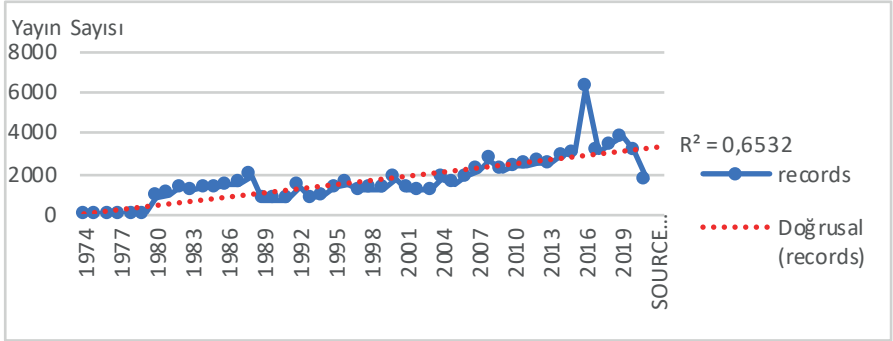
46 Harold E. Stassen, "Memorandum by the Director of the Foreign Operations Administration (Stassen) to the Secretary of State", Washington: Office of the Historian, Foreign Service Institute, United States Department of State, October 11, 1954; Colombo'da 1950'de duyurulan bu plan ile Güneydoğu Asya ülkelerine belli ekonomik yardımlar sağlanmak amacıyla iktisadi olarak ilerlemiş ABD ve İngiltere başta olmak üzere Japonya gibi ülkeler de dahil olmuştur. ABD'nin Avrupa için hayata geçirmiş olduğu Marshall Planı'na benzetilebilir. 1951'de başlayıp 1955'e doğru noktalanın bu yardımdan Asya'nın 26 ülkesi faydalanmıştır.

47 Malafaia, a.g.m., "Japanese International Relations," s. 7–8.

48 Takashi Inoguchi, "Japan, Korea, and Taiwan: Are One Hundred Flowers about to Blossom?," Arlene B. Tickner-Ole Wæver (der.), *International Relations Scholarship around*

(1973) anlarında⁴⁹ yaşanacak kısmî ayrılıklara kadar çok da fark edilmeyecektir.

II. Dünya Savaşı sonrasında doğa, temel ve mühendislik bilimlerinin oldukça hâkim hale geldiği Japonya’da sosyal bilimler de belirli kurumlara önceliklendirilmiştir. Japon akademisindeki doğa bilimlerinin baskın konumu göz önüne alındığında, sosyal bilimler uzun süredir çeşitli politika girişimleriyle teşvik edilen ve desteklenen bir alan olarak kabul edilmeye başlanmıştır. Eğitim, Kültür, Spor, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı (文部科学省- Monbu kagaku shō-MEXT) eğitim ve bilim politikalarından sorumlu devlet kurumudur. Sosyal bilimleri desteklemek için MEXT ile çalışan üç kuruluş: (1) Japonya Bilim Konseyi (日本学術会議-Nihon gakujuitsu kaigi-SCJ)⁵⁰ bilim camiasını temsil eder ve gerekli bilimsel danışmanlığı sağlar, (2) Japonya Bilim ve Teknoloji Ajansı (科学技術振興機構-Kagaku gijutsu shinkō kikō-JST) bilim ve teknoloji araştırmalarında bilim iletişimi yoluyla bilim ve teknoloji politikalarını geliştirmek ve uluslararası işbirliğini teşvik etmek için çalışır ve (3) Japonya Bilimi Teşvik Derneği (日本学術振興会-Nihon gakujuitsushin kōkai-JSPS) ise araştırma fonları, temaya özel çerçeveler ve ikili ve çok taraflı uluslararası programlarla ilgilenir.⁵¹ Bu 1+3 paydaşlı sistemin de etkisi ile II. Dünya Savaşı sonrası Japonya’da sosyal bilimler özelinde yapılan çalışmalarda doğrusal bir büyüme eğrisine rastlanmaktadır.

Şekil-1: Japonya’da II. Dünya Savaşı sonrası sosyal bilimler alanında yapılan yayınların sayısı ve R² büyüme eğrisi [Yayın sayısı ve büyüme eğrisi arasındaki korelasyon için Web of Science (WoS) veri tabanında bütün yayın türlerinde göre tarama yapılmıştır].

Japonya’da sosyal bilimler alanındaki yayınlarının sayısı, 2006’da

the World, Abingdon, Routledge, 2009, ss. 94–97; Acharya and Buzan, *The Making of Global International Relations*, s. 143.

49 L. W. Farnsworth, “Japan: The Year of the Shock,” *Asian Survey*, Cilt 12, No 1, 1972, ss. 46–47.

50 “Pamphlet of Science Council of Japan, Science Council of Japan,” SCJ, 2012, <http://www.scj.go.jp/en/print/index.html> (Erişim Tarihi 10 Temmuz 2021).

51 Aysun Uyar, “Social Sciences in Japan after Fukushima,” *ISSC and UNESCO The World Social Science Report 2013: Changing Global Environments*, Paris: UNESCO, 2013, ss. 215–16.

16.652 kitap ve makale olarak kayda geçerek oldukça yüksek bir seviyeye ulaşmıştır. Özellikle 1970'lerdeki üniversitelerin özerkliği ve Amerikan üniversitelerinde yapılan yayınların da etkisiyle sosyal bilimlerde Marksizm özelinde yapılan eleştirel yayınların sayısında artış görülmüştür.⁵² 1970-90 arasında Japon akademisinde Batılı yayınların yerel değerler ve politikalarla bağdaştırılması ve uluslararası meselelere daha teorik ve/ya metodolojik bakış açılarının üretimi sağlanmıştır. Yine bu dönemde özellikle ampirik çalışmalara daha çok ağırlık verilse de⁵³ artan yayın sayısına rağmen Japonya'da Uİ'nin hakkettiği yerde olmadığı ileri sürülmektedir.⁵⁴

Japonya'daki bilim ekosistemine sosyal bilimcileri dâhil ederek disiplinlerarası bilimsel çalışmaları artırmaya yönelik yeni eğilimler eşliğinde üniversitelerde araştırma programları açılmıştır. MEXT tarafından seçilen 13 Japon üniversitesinde uluslararası öğrencilere lisans ve yüksek lisans düzeyinde eğitim bursları tayin edilmiştir. Bu üniversitelerdeki 104 eğitim programından 38'i çevre çalışmaları üzerineyken geriye kalanların 21'i doğa bilimleri ve sosyal bilimler alanlarından dersleri birleştiren disiplinlerarası programlardan oluşmuştur.⁵⁵ Bu uluslararasılaşmanın Uİ çalışmalarındaki ihtisaslaşmanın lokomotifi olduğunu söylemek gerekir. Nitekim XX. yüzyılın sonlarına doğru Uİ Japonya'da yavaş ama sürekli olarak Amerikan tarzı yöntemler ve dönemin uluslararası gelişmelerine paralel gelişme göstermeye başlamıştır. Metodoloji ve teori konularında uzmanlaşmış birçok bilim insanı, Japonya Uluslararası İlişkiler Derneği (日本国際政治学会-Nihon kokusai seiji gakkai-JAIR)⁵⁶ bünyesinde alan çalışmalarını yapmaya ve tarihi temalarda eğitim vermeye başlamışlardır. Soğuk Savaş, Petrol Krizleri, 11 Eylül Saldırıları, Afganistan ve Irak Savaşları, ABD- Çin rekabeti ve Kuzey Kore'nin nükleer silah geliştirme faaliyetleriyle bunu durdurma girişimleri, Japonya'da da güvenlik meselelerine ilgiyi artırmıştır. Bu gelişmeler Japon akademisini uluslararası olayları daha yakından takip etmeye sevk etmiştir.⁵⁷

52 Thomas Brisso-Koichi Tachikawa, "Current Topics of Social Science Research in Japan," *World Social Science Report; Knowledge Divides*, United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization & International Social Science Council, Paris, 2010, s. 180.

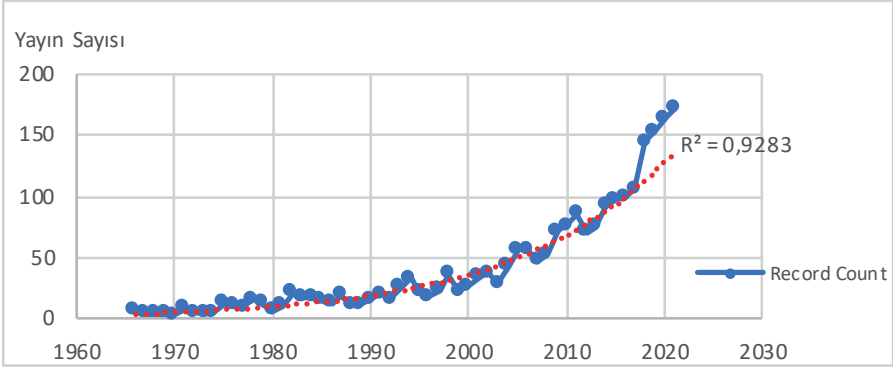
53 Kazuya Yamamoto, "International Relations Studies and Theories in Japan: A Trajectory Shaped by War, Pacifism, and Globalization," *International Relations of the Asia-Pacific*, Cilt 11, No 2, May 2011, s. 269.

54 Malafaia, a.g.m., "Japanese International Relations," ss. 6-9-10.

55 "The Global 30 Project of MEXT," Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology, 2012, <https://www.mext.go.jp/en/policy/education/highered/title02/detail02/sdetail02/1373894.htm> (Erişim Tarihi 1 Temmuz 2021).

56 "Japan Association of International Relations (JAIR)," 日本国際政治学会, <http://jair.or.jp/> (Erişim Tarihi: 11 Nisan 2020).

57 Malafaia, a.g.m., "Japanese International Relations," s. 21.

Şekil-2: Japonya'da II. Dünya Savaşı sonrasında Uluslararası İlişkiler ve Siyaset Bilimi alanında yapılan yayınların sayısı ve R^2 büyüme eğrisi [Yayın sayısı ve büyüme eğrisi arasındaki korelasyon için Web of Science (WoS) veri tabanında bütün yayın türlerinde göre tarama yapılmıştır].

II. Dünya Savaşı sonrasında ülkede Uİ'nin metodolojik dönüşümünü doğrular mahiyette -Şekil 2'de görüleceği üzere- 1960'lardan itibaren Uİ yayınlarında üssel (*exponential*), diğer bir ifadeyle, geometrik büyüme görülmektedir. Literatürdeki bu artış, Japonya'da 1970'lere kadar üretilen metodolojik olmaktan çok betimleyici metinlerin kaynağı *staatslehre* geleneği, XX. yüzyılın belli bir döneminde yaygın bir etkiye bir sahip olsa da ilerleyen zamanlarda Masaki Taniguchi'nin 'kuşak farkı' olarak tanımladığı dönüşümü geçirecektir. Bu kuşaklar arası bölünme, bir yanda ülkenin 1945'teki yenilgisini veya 1960'ların siyasi hareketlerini deneyimleyen akademisyenlerle diğer yanda ekonomik gelişim sonrası dönemde büyüyen genç nesiller arasında gerçekleşmiştir. Eski nesil, Avrupa düşünce tarihi, Japon siyasi tarihi, siyaset felsefesi ve ahlâk gibi konulara odaklanma eğilirken ikinci nesil siyasal süreç, yerel yönetimler, seçim çalışmaları ve oy verme davranışları konularına odaklanmaktadır. Yeni nesil ile akademik çalışmalarda teorik yönelimli siyaset biliminden daha ampirik olanlara doğru bariz bir geçiş söz konusu olmuştur.⁵⁸ Burada Alman *staatslehre* geleneğinin etkisi başta olmak üzere Avrupa merkezli siyaset bilimi geleneğinin dışına çıkmış olması önemli bir etkidir. Yine de Avrupa merkezli geleneğin son görünüşleri 1970'lerde kısa süreliğine yükselişe geçen *Nihonjinron* gelenek ile son bulmuştur.

Japonya'da Uİ'nin çok da konuşulmayan tartışmalarından *Nihonjinron* gelenek savaş öncesinin *staatslehre* geleneğine benzemesi bakımından dikkat çekicidir. 1970'lerin başında Japonya'da on yıl kadar metinlerde kendine yer bulmuş ve Japon siyasi tarihi, Japon tikelliği ve kültürel üstünlüğüne dair konulara bir yönelim görülmüştür. Bu dönemdeki *Nihonjinron* yönelimin

58 Hirofumi Miw vd., "Detecting Voter Understanding of Ideological Labels Using a Conjoint Experiment," *SSRN*, Brisso-Tachikawa, a.g.m., "Current Topics of Social Science Research in Japan," s. 180.

sebebi Japonya'nın büyük bir ekonomik güç haline gelmesi ve Çin-Amerikan yakınlaşması olarak görülmüştür. Düzenli olarak gerçekleştirilen bir ulusal karakter araştırmasına göre 1960'lardan 1980'lere kadar Japonların geleneksel anlayışa dönme eğiliminde artışlar görülmüştür.⁵⁹ Araştırmayı yapan Scott Flanagan geleneksel Batılı anlayışın zıttı veya Batı karşıtı ve modern ise Batı ile uyumlu olarak tanımlayan iki parametre üzerinden yapmıştır. Anketlerde 1963-88 arasında Japon halkının modern alışkanlıklardan geleneksel olanlara doğru kaydığını gözlemlemiştir. Bu verilerin *Nihonjinron* geleneğinin yükselişte olduğu zamanla örtüşmesi şaşırtıcı değildir ve bu akım en parlak dönemini 1970'lerde yaşamıştır.⁶⁰ Bu yıllarda Japon düşünürler, ülkelerini "dünyanın ekonomik hegemon gücü" olarak tanımlamaktan da geri durmamışlardır.⁶¹ Ancak Asya'da Yeni Sanayileşen Ekonomiler'in krize girmesi ile Japonya da bu süreçten etkilenmiş ve kendini neoliberal küreselleşme koşullarına adaptasyon sürecinin ortasında bulmuştur.⁶² Böylelikle Japon Uİ çevrelerinde bir kesim tarafından Japonya belli bir süreliğine de olsa bir 'süper güç'⁶³ olarak tasvir edilmiştir.

Nihonjinron gelenek Orta Doğu'da yaşanan ve Japonya'yı da ilgilendiren gelişmelerden de beslenmiştir. Bu bölgenin siyasi krizleriyle gelen Japonya'nın enerji arz güvenliğini sağlama zorunluluğu, onu çok katmanlı dış politika arayışlarına iterken bölgeye dair Uİ çalışmalarının önemi artmıştır. Özellikle 1973 sonrası Japonya'da uluslararası düzeyde politika yürütme kapasitesi hızlı bir şekilde gelişme göstermiştir.⁶⁴ Alanda önemli Arabistler yetişmiş⁶⁵ ve JDP bölgeye ayak uydurmaya çaba göstermiştir. Bu durum ise Orta

59 J. V. Koschmann-S. M. Lipset, "The Nationalism of Cultural Uniqueness," *The American Historical Review*, Cilt 102, No 3, 1997, ss. 758-59.

60 Scott C. Flanagan, "Value Cleavages, Contextual Influences, and the Vote," Flanagan (der.), *The Japanese Voter*, New Haven, Conn., 1991, ss. 84-102; Koschmann ve Lipset, "The Nationalism of Cultural Uniqueness," ss. 759-60; Mürsel Doğrul, "1973-2001 Japon Dış Politikasında Orta Doğu: Enerji Ekonomi-Politikiği", Milli Savunma Üniversitesi, Atatürk Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, İstanbul, 9 Temmuz 2021 (Yayımlanmamış Doktora Tezi), s. 51-52.

61 Koschmann and Lipset, a.g.e., "The Nationalism of Cultural Uniqueness," s. 758.

62 Hartwig Hummel, "Pax Nipponica? Global Hegemony and Japan in IR Theory", *The Global Meaning of Japan: European and Asian Perspectives*, University of Braunschweig, Institute for Social Sciences, 1998, s. 2.

63 Peter Duus, *The Rise of Modern Japan*, Boston, Houghton Mifflin School, 1976, s. 271.

64 Bu sürecin akademik geri planında öne çıkan Osaka Yabancı Araştırmalar Üniversitesi (Osaka University of Foreign Studies-OUFS-大阪外国語大学), 2008 itibarıyla Osaka Üniversitesi (大阪大学) ile birleşmiş ve Japonya'nın yabancı araştırmalar konusunda uzmanlaşmış iki ulusal üniversiteden (diğeri Tokyo University of Foreign Studies-東京外国語大学) biri kabul edilir. OUFS başlangıçta 9 dünya dilinde yabancı dil eğitimi verirken daha sonra bu sayı 25'e yükselmiştir. OUFS'nin tarihi 1921'e dayanmaktadır. Ayrıca bkz; Jeremy Breden vd., *Internationalising Japan Discourse and Practice*, Routledge, 2014.

65 Shinji Maejima, *Arabian Nights 12* (Japan: 平凡社販売東京) Shinji Maejima (前嶋信次, 1903-1983) Japon bir Oryantalist olarak bilinir. Yamanashi eyaletinde doğmuş ve Tokyo Yabancı Çalışmalar Üniversitesi'nde görev yapmıştır. II. Dünya Savaşı öncesinde Tayvan'da, sonra da bir Japon sömürgesinde öğretmenlik yapmıştır. Savaşın sonra Budist bir bilim adamı olarak başladığı Keio Üniversitesi'nde ölene kadar İslam Tarihi öğretmiştir. Maejima, Japonya'da öncü bir Arabist olarak kabul edilir. *Binbir Gece Masalları*'nı orijinal Arapça'dan

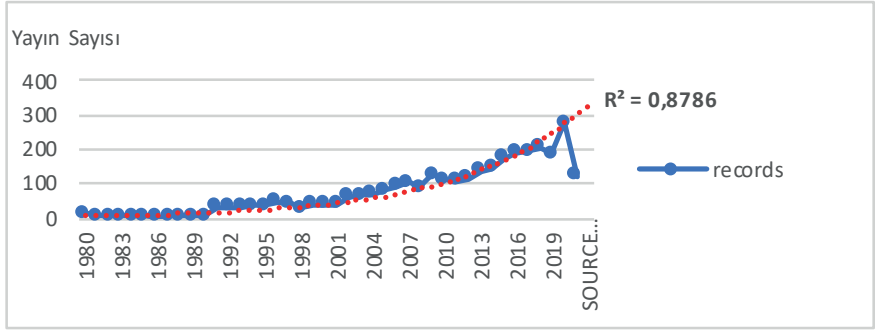
gazi

Akademik
Bakış

221

Cilt 16
Sayı 32
Yaz 2023

Doğu politikasını diğer bölgelere oranla aktif ve başarılı kılmıştır. Buna imkân veren ise önemli artışlar görülen Orta Doğu çalışmalarıdır.⁶⁶ Şekil 3'de de görüleceği üzere Japonya'da 1973 sonrası Orta Doğu özelinde yapılan yayın sayılarının büyüme eğrisi doğrusaldır. Hatta sosyal bilimlerin büyüme eğrisi $R^2=0,6532$ olarak gerçekleşirken (Şekil 1) Orta Doğu özelinde yapılan yayınların büyüme eğrisi $R^2=0,8786$ 'a ulaşarak büyüme değeri $R^2=0,9585$ olan Uİ büyüme eğrisine yaklaşmıştır. Bu durum bölge çalışmalar ile Uİ odaklı yayınlardaki büyüme oranlarının sosyal bilimlerin kendi içindeki büyüme oranından daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Şekil-3: Japonya'da 1973 sonrası Orta Doğu özelinde yapılan yayınların sayısı ve R^2 büyüme eğrisi [Yayın sayısı ve büyüme eğrisi arasındaki korelasyon için Web of Science (WoS) veri tabanında bütün yayın türlerinde göre tarama yapılmıştır. Yayınlar taranırken anahtar kelimeler şu şekilde seçilmiştir: *Middle East, Oil Shock, Israel, Iran, Iraq, Qatar, Saudi Arabia, United Arab Emirates, Türkiye, Palestine, Global Terror*].

Uİ'nin XX. yüzyıl Japonyası'ndaki durumunun ve dış politikanın kökenlerini içeren *staatslehre* gelişiminin ele alındığı bu çalışmada 1973 sonrası dönem ayrıca önem arz etmektedir. XXI. yüzyılın başından itibaren Japonya'da Uİ önemli bir mesafe kat etmiş olsa da ilk kırılmanın 1973 Petrol Krizi ile başladığını söylemek yanlış olmayacaktır. Zira II. Dünya Savaşı ile köreltilen bölge çalışmaları artık hem savaş öncesinin bilgi birikimini hem de yeni dö-

Japoncaya çeviren ilk kişidir. *Ali Baba ve Aladdin*'in hikayelerini içeren on iki ciltlik çeviriye başlasa da bitirmeden hayatını kaybetmiştir. Ayrıca bkz; Mai Yamani, *Changed Identities: The Challenge of the New Generation in Saudi Arabia*, Royal Institute of International Affairs, 2009.

66 Bu konuda sadece Japonca hizmet veren ve iki yönlü tasarlanmış bir veritabanı hazırlanmıştır. 2003-2005, 2006 Bilimsel Araştırmalara Yardım Hıbesi ile Bibliyografik Veritabanı olarak Japonya'daki Orta Doğu Çalışmaları alanındaki araştırma eğilimleri hakkında bilgi vermeyi amaçlamıştır. 1] Japonya'daki İslami ve Ortadoğu Araştırmalarının Bibliyografik Veritabanı 1868-2015 [İslami Alan Araştırmaları Dokümantasyon Merkezi-Documentation Center for Islamic Area Studies, Toyo Bunko (The Oriental Library)] ve 2) Japonya'daki İslami ve Ortadoğu Araştırmaları Bibliyografyası 1868-2000 (The Centre for East Asian Cultural Studies for Unesco). "Bibliographical Database of Middle East Studies in Japan 1989-2006," (日本中東学会-Japan Association for Middle East Studies-JAMES), <http://www.james1985.org/database/database.html> (Erişim Tarihi 13 Temmuz 2021).

nemin teorik ve metodolojik niteliğini ihtiva etmektedir. Böylece Japon enerji arz güvenliğinin tehlikeye girmesiyle Japon Uİ geleneği, Orta Doğu bölgesini de araştırmaya koyularak ABD ile ittifakını belli yönlerden test edecek ve yeri geldiğinde de bölgeselcilik odağında özellikle ekonomik başlıklar olmak üzere belli başlıklarda Çin ile işbirliklerini anlamlandırmaya çalışacaktır. Böylelikle JDP'de görülmeye başlanan alternatif paradigmlar arasındaki uyumun ve ayrışmanın⁶⁷ nedenleri ikilem (*dilemma*)⁶⁸ ve çıkmaz (*deadlock*)⁶⁹ kavramlarıyla açıklanacaktır. Bu dönemde Japonya, karşılaşmış olduğu siyasi krizlere Meiji dönemine kadar giden ve içine *staatslehre* geleneğini de alan Uİ geleneğinin edimimleri ve ekonomiyi odağa alan devlet politikaları ile cevap verecektir. Özellikle 1970'lerle kısmen etkili olan *Nihonjinron* gelenek ise *staatslehre* geleneğinin II. Dünya Savaşı sonrasına yansımaları gibi algılanabilir. Nitekim Petrol Krizi anlarında ABD ile bazı konularda ayrılıklar görülmesi ve Japonya'nın hızlı ekonomik büyümesi belli açılardan II. Dünya Savaşı öncesi dönemi andracaktır.

Günümüzde ise Japonya'da Uİ'nin geldiği noktada klasik bir yorum haline gelen pasifizmin devamı (beyaz) ve militarizme dönüş (siyah) olarak tabir edilebilecek dış politika ve teori eksenlerinin dışında artık gri olarak tabir edilecek karma yeni alanlar oluşmuştur. Nitekim Amitav Acharya, Asya ülkelerinin dış politikalarında nasıl bir kendileştirmeye gittiğini şu şekilde açıklamaktadır; “devletlerin etkileşimler ve sosyalleşme yoluyla uluslararası anarşiyi yönetebilecekleri ve hatta realizm, liberalizm, neo-relizm ve neo-liberalizm teorilerinin Uİ'nin kahçı özelliği olarak tanımladıkları güvenlik ikilemi gibi tuzaklardan kurtulabileceğine dikkat çekmiştir”.⁷⁰

Inoguchi'nin yorumuna göre ise; Japonya'da alan çalışmalarının güçlü bir şekilde öne çıkması, kısmen akademisyenlerin *staatslehre* geleneğinin dominantlığına tepkisini yansıtmıştır.⁷¹ Ancak burada taban tabana bir zıtlıktan daha ziyade alan çalışmalarının II. Dünya Savaşı öncesinin literatür ve tecrübesinden faydalanırken yöntem olarak *staatslehre* geleneğinden ayrıldığı söylenmelidir. Böylece Meiji döneminden II. Dünya Savaşı'na kadar devam eden *staatlehre* geleneğinin tecrübeleri ile savaş sonrasının yeni milli menfaat oluşturma noktasındaki konsolidasyon bir nebze de olsa Japonya'da Uİ'nin de kendileştirilmesine imkân sağlamış ve disiplini derinleştirmiştir. Bu serüvende 1920'lerde özellikle Orta Asya İslâm ülkeleri üzerine yapılan oldukça kapsamlı çalışmaların birikiminden faydalanılmıştır. Yine de II. Dünya Savaşı

67 Inoguchi, a.g.m., “The Sociology of a Not-So-Integrated Discipline,” s. 119.

68 Martha Caldwell, “The Dilemmas of Japan's Oil Dependency,” Ronald A. Morse (der.), *The Politics of Japan's Energy Strategy Resources Diplomacy Security*, University of California, Berkeley, 1981, ss. 65–84.

69 Yukiko Miyagi, *Japan's Middle East Security Policy: Theory and Cases*, 1st Edition, London, Routledge, 2008.

70 Amitav Acharya, *Constructing a Security Community in Southeast Asia; ASEAN and the Problem of Regional Order*, Second Edition, New York: Routledge, 2009, s. 1.

71 Takashi Inoguchi, “Are There Any Theories of International Relations in Japan?,” *International Relations of the Asia-Pacific*, Cilt 7, No 3, 2007, s. 372; Shimizu, “The Genealogy of Culturalist International Relations,” s. 125.

giz

Akademik
Bakış

223

Cilt 16
Sayı 32
Yaz 2023

sonrası dönemde Japonya’da bölge çalışmalarına mesafeli bir tutum takınılmış ve 1970’lere kadar teorik olmaktan daha ziyade sığ bir alana hapsedilmiştir. Japonya, belli bir süreliğine de olsa savaş sonrası zayıflayan entelektüel felçten muzdarip olmuştur. Bu felcin sebebi ülkece pasifizmin içselleştirilmesi olarak kabul edilir. Çünkü Japonlara göre savaş zamanına geri dönmenin ve ülkenin muhafazakâr hükümetinin sert milliyetçiliğine bırakılmasının önündeki kalkan, neredeyse bir kutsal inanç kabul edilen, pasifizmdir.⁷² Bu ise 1970’lere kadar Uİ’nin gelişimini gemlemiştir.

Nihayetinde yakın dönemde Japonya’da Uİ, Batı çekirdeğindeki teorik tartışmalardan biraz farklı bir gelişim göstermiş ve odak noktası büyük ölçüde ampirik çalışmalara kaymıştır. Ampirik çalışmalar ise özellikle Asya-Pasifik bölgeselciliğiyle ilgili politika fikirlerine odaklanmaya devam etmektedir. Öte yandan Japon Uİ geleneğinin çok bilinen “insani güvenlik” kavramı ise JDP’de en sık kullanılan söylemi yansıtmıştır. Zira bu kavram, 1970’lerle Japonya’nın gündemine giren “kapsamlı güvenlik” söyleminin üzerine inşa edilmiştir. Değinen kavramlar büyük oranda Japonya için pasifizmin önemine yoğunlaşmıştır.

Son olarak Kyoto Okulu,⁷³ Japon Uİ geleneğinde önemli bir yeri bulunan Tokyo Üniversitesi’nden mezun filozof ve din bilgini Nishida Kitaro (1870-1945) tarafından başlatılan felsefi bir gelenek olarak karşımıza çıkar. Okul temelde Zen ve Batı felsefesinin fikirlerini içeren, Doğu ve Batı’yı yakınlaştırmayı amaçlayan bir gelenek olarak şekillenmiştir.⁷⁴ Ancak II. Dünya Savaşı sırasında Japon sağcı düşünürler, yerel değerler ve düşüncelerin yanında Batı felsefesini ve mantığını da takdir ettiği için Nishida’ya eleştiriler yöneltmişlerdir. Günümüze kadar yerel değerler ile Batı egemenliği arasındaki ilişkiye odaklanan bu okulun düşünceleri akademik çalışmalara konu olmaya devam etmektedir.⁷⁵ Okul günümüzde entelektüeller, tarihçiler ve filozoflar için Japonya’nın Batı’ya sırtını dönüp ABD ve Birleşik Krallık’a saldırmasının anlamsızlığını teorik olarak açıklamada uğrak noktası haline gelmiş Japonya merkezli bir yönelişe işaret etmektedir.⁷⁶ Kyoto Okulu’nun belli ölçülerde yerel bir Uİ yaklaşımı getirdiği söylene de bunun tüm dünyadaki Uİ çalışmalarına özgün bir Japon yaklaşımı getirme noktasındaki yeterliliği halen tartışılmaktadır.⁷⁷

72 Eri Hotta, “Contesting Peace,” *World Policy Journal*, Cilt 33, No 3, 2016, s. 12.

73 Asya düşüncesinin Batı felsefi geleneği çerçevesinde kullanımına ilişkin bazı temel varsayımların yerelleştirilmesi temelinde oluşmuştur. Doğu Asya’nın, özellikle Mahāyāna Budizminin entelektüel ve manevi geleneklerinden yararlanarak orijinal felsefi yaklaşımlar geliştiren XX. yüzyıl Japon düşünürlerinden oluşmuştur. Batıdan gelen siyasi metinlerin ve onları çevreyen tartışmaların temelini araştıran okul, bu fikirlerin Asya’daki karşılığını sorgulamaktadır; Dean Anthony Brink, *Philosophy of Science and The Kyoto School: An Introduction to Nishida Kitaro, Tanabe Hajime and Tosaka Jun*, Bloomsbury Academic, 2021.

74 Kitaro Nishida, *An Inquiry into the Good*, Yale University Press; New Edition, 1992.

75 Christopher Goto-Jones, *Re-Politicising the Kyoto School as Philosophy*, Routledge, 2008; Kosuke Shimizu, *The Kyoto School and International Relations: Non-Western Attempts for a New World Order*, Routledge, 2022.

76 David Williams, *Defending Japan’s Pacific War, The Kyoto School Philosophers and Post-White Power*, Routledge, 2004.

77 Christopher S. Goto-Jones, *Political Philosophy in Japan: Nishida, the Kyoto School, and Co-Prosperity*, Review by Michiko Yusa, *Philosophy East and West*, University of

Sonuç

Japon Uİ serüvenini dönemsel olarak ve eklektik yöntemle ele aldığımız bu çalışmada Meiji dönemiyle Batı tarzı modernleşme çerçevesinde disiplininin tohumları atılırken Uİ düşüncesinin çekirdek ülkeleri arasında Japonya yer alıp uluslararası hukuk ve uluslararası siyaset konularında çalışmalar çok erken dönemlerde yapılmaya başlanmıştır. İki savaş arası dönemde *staatslehre* geleneği hızlı emperyal ve ekonomik gelişimle yükselişe geçerek ülkenin savaşlara sürüklenmesine sebep olmuştur. Bu geleneğin karşısında duran MC merkezli gelenek ise etkisini hızla kaybetmiştir. II. Dünya Savaşı sonrasında ekonomik ajanda ve ABD'nin koruma şemsiyesi, Uİ'yi savaş öncesinin yüklerinden arındırırken 1970'lerle ABD tarzı yöntemsel ve ampirik çalışmalarda canlanma eğilimi görülmüştür. Sosyal bilimler, Uİ ve bölge çalışmalarının literatür büyüme değerleri bu gelişim serüvenini ampirik olarak doğrularken genel itibarıyla Japon Uİ'ndeki dağınıklığın ve kopukluğun günümüzde de devam ettiği görülmüştür. Gelinek noktada Japon Uİ geleneğinin yerelden küresele taşımaya çalıştığı kavram ve fikirler dizisi Pan-Asyacılık, Nihonjinron gelenek, *staatslehre* geleneği, Kyoto Okulu, insani güvenlik ve pasifizm olarak sıralanabilir. Meiji sonrası ve II. Dünya Savaşı öncesinin literatür zenginliği ile Savaş sonrasında getirdiği yöntem birikimi Japon Uİ geleneğine pasifizmin devamı (beyaz) ve militarizme dönüş (siyah) çizgilerinin dışında gri denilebilecek yeni mülahazaları kazandırmıştır.

Kaynaklar

- ACHARYA, Amitav, *Constructing a Security Community in Southeast Asia; ASEAN and the Problem of Regional Order*. Second Edition, New York, Routledge, 2009.
- ACHARYA, Amitav - Barry Buzan, *The Making of Global International Relations Origins and Evolution of IR at Its Centenary*. Cambridge, Cambridge University Press, 2019.
- ARIGA, Nagao, *La Guerre Sino-Japonaise Au Point de Vue Du Droit International*. Paris, A. Pedone, 1896.
- ARI, Tayyar, *Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika*. Alfa Akademi Yayınevi, 2017.
- AYDIN, Cemil, "Modem Japon Tarihinde Batı Karşıtlığı: Ökawa Shûmei'nin Asyacılık Düşüncesi", *Divan İlmî Araştırmalar*, Cilt 13, No 2, s.107-33, 2002.
- *The Politics of Anti-Westernism in Asia: Visions of World Order in Pan-Islamic and Pan-Asian Thought*. E-book. New York, Columbia University Press, 2007.
- BREADEN, Jeremy vd., *Internationalising Japan Discourse and Practice*. Routledge, 2014.
- BRINK, Dean Anthony, *Philosophy of Science and The Kyoto School: An Introduction to Nishida Kitaro, Tanabe Hajime and Tosaka Jun*. Bloomsbury Academic, 2021.
- BRISSO, Thomas-Koichi Tachikawa, "Current Topics of Social Science Research in Japan." *World Social Science Report; Knowledge Divides*. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization & International Social Science Council, Paris, 2010.
- CALDWELL, Martha, "The Dilemmas of Japan's Oil Dependency", Ronald A. Morse (der.), *The Politics of Japan's Energy Strategy Resources—Diplomacy—Security*. University of California,

Hawaii Press, Apr., 2006), pp. 361-364; Yuen Foong Khong, *The Oxford Handbook of the International Relations of Asia*, Edited by Saadia Pekkanen, John Ravenhill, and Rosemary Foot, Oct 2014; Felix Rösch and Atsuko Watanabe, *Modern Japanese Political Thought and International Relations*, Rowman & Littlefield International Ltd, 2018; Acharya and Buzan, a.g.e., *The Making of Global International Relations*, p. 242.

gjs

Akademik
Bakış

225

Cilt 16
Sayı 32
Yaz 2023

Berkeley, 1981, pp. 65–84.

DOĞRUL, Mürsel, “1973-2001 Japon Dış Politikasında Orta Doğu: Enerji Ekonomi-Politiği”, Milli Savunma Üniversitesi, Atatürk Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, İstanbul, 9 Temmuz 2021 (Yayımlanmamış Doktora Tezi).

DUUS, Peter, *The Rise of Modern Japan*. Boston, Houghton Mifflin School, 1976.

ESENBEL, Selçuk, “Değişen Dünya Düzeni Işığında Japonya ve Güney Kore’nin 21. Yüzyıldaki Jeopolitik Vizyonları ve Dış Politikaları.” *Dış Politika Forumu Araştırma Raporu. Boğaziçi Üniversitesi-TÜSIAD*, 2018.

——— “Japonya ve Türkiye Çağdaşlaşma Tarihi.” Selçuk Esenbel ve A. Murat Demircioğlu (der.), *Çağdaş Japonya’ya Türkiye’den Bakışlar*, İstanbul, Simurg Yayınları, 1999.

FARNSWORTH, L. W., “Japan: The Year of the Shock.” *Asian Survey*, Cilt 12, No 1, 1972, pp. 46–55.

FLANAGAN, Scott C., “Value Cleavages, Contextual Influences, and the Vote”. Scott C. Flanagan (der.), *The Japanese Voter*, New Haven, Conn, 1991, pp. 84–102.

GÖNEN, Hakan, “ABD-Japonya Güvenlik Antlaşmaları: Oluşumu, Evrimi ve Sonuçları”, *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 1, No 4, 2004, pp. 115–139.

GOTO, Jones-S. Christopher, *Political Philosophy in Japan: Nishida, The Kyoto School and Co-Prosperity*. Abingdon, Routledge, 2005.

GOTO, Jones S. Christopher, *Re-Politicising the Kyoto School as Philosophy*, Routledge, 2008.

HIRAKAWA, S., “Japan’s Turn to the West”, B. T. Wakabayashi (der.), *Modern Japanese Thought*. Cambridge, Cambridge University Press, 1998, pp. 30–97.

HOFFMANN, Stanley, “An American Social Science: International Relations.” *Discoveries and Interpretations: Studies in Contemporary Scholarship*, 1977, pp. 41–60.

HOSOYA, Yuichi, “Kokusaiseijishi No Keifugaku – Sengo Nihon No Ayumi Wo Chushin Ni (On the Genealogy of International Political History: Postwar Japan’s Path and Before).” *Rekishi No Nakano Kokusaiseiji [Historical Approaches to International Politics]*. Nihon Kokusai Seiji Gakkai [Japan Association of International Relations], Tokyo, Yuhikaku. 2009.

HOTTA, Eri, “Contesting Peace”, *World Policy Journal*, Cilt 33, No 3, 2016, pp. 12–20.

HOWLAND, Douglas, *International Law and Japanese Sovereignty*. New York, Palgrave Macmillan, 2016.

HUMMEL, Hartwig, “Pax Nipponica? Global Hegemony and Japan in IR Theory”, University of Braunschweig, Institute for Social Sciences, 1998.

INOUCHI, Takashi, “Are There Any Theories of International Relations in Japan?”, *International Relations of the Asia-Pacific*, Cilt 7, No 3, 2007, pp. 369–390.

——— “Japan, Korea, and Taiwan: Are One Hundred Flowers about to Blossom?”, Arlene B. Tickner ve Ole Wæver (der.), *International Relations Scholarship around the World*, Abingdon, Routledge, 2009, pp. 86–102.

——— “The Sociology of a Not-So-Integrated Discipline: The Development of International Relations in Japan”, *Journal of East Asia Studies*, Cilt 2, No 1, 2002, pp. 111–126.

ISHIZUKI, Minoru, “Overseas Study by Japanese in the Early Meiji Period”, A. W. Burks (der.), *The Modernizers: Overseas Students, Foreign Employees, and Meiji Japan*. Boulder, CO. Westview Press, 1985, pp. 161–186.

JACQUIN, Dominique vd., “Culture in International Relations: An Introduction to the Special Issue”, *Millennium*, Cilt 22, No 3, 1993, pp. 375–377.

JANSEN, Marius B.-Robert N. Bellah, *Changing Japanese Attitudes Toward Modernization*. Princeton, N.J., Princeton University Press, 1965.

Japan Association of International Relations (日本国際政治学会-JAIR, <http://jair.or.jp/>) (Erişim Tarihi 13 Nisan, 2021).

Japan Association for Middle East Studies - 日本中東学会 - JAMES. “Bibliographical Database of Middle East Studies in Japan 1989-2006”, <http://www.james1985.org/database/database.html>

JELLINEK, Georg, *Allgemeine Staatslehre [Genel Devlet Kuramı]*. Berlin, Verlag von Julius

Springer, 1929.

KARADAĞ, Ulaş, "Kamu Hukuku Açısından Otokratik Yönetim - Gayrişahsi Devlet İktidarı İlişkisi ve 'Staatsgewalt' Kavramı", *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, No 28, 2020, ss. 1429-1464.

KAWASHIMA, Yutaka, *Japanese Foreign Policy at the Crossroads: Challenges and Options for the Twenty-First Century Paperback*. Brookings Institution Press, 2003.

KAWATA, Tadashi-Saburo Ninomiya, "The Development of the Study of International Relations in Japan." *The Developing Economies*, Cilt 2, No 2, 1964, pp. 190-204.

KEGLEY, Charles W.-Shannon L. Blanton, *World Politics: Trend and Transformation*. 13th Edition. United Kingdom, Wadsworth Publishing-Cengage Learning, 2010.

KHONG, Yuen Foong, *The Oxford Handbook of the International Relations of Asia*, Edited by Saadia Pekkanen, John Ravenhill, and Rosemary Foot, Oct 2014.

KOSCHMANN, J. V. ve S. M. Lipset, "The Nationalism of Cultural Uniqueness", *The American Historical Review*, Cilt 102, No 3, 1997. pp. 758-768.

KÖSEBALABAN, Hasan, "Japon Grand Stratejisi: Yirminci Yüzyıl Japon Dış Politikasında Süreklilik ve Değişim", *Divan: Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi*, No 5, 1998, ss. 57-98.

KUGA, Katsunan, "Gensei Oyobi Kokusa Ron (on the International)." Kuga Katsunan Zenshu (der.), *Collected Complete Works of Kuga Katsunan*, Tokyo, Misuzu Shobo, 1893. pp. 123-181.

LLANQUE, Marcus, "Hermann Heller and His Republican Way of Political Thinking", *Jus Politicum*, No 23, 1893, <http://juspoliticum.com/article/Hermann-Heller-and-the-Republicanism-of-the-Leftin-the-Weimar-Republic-1317.html> (Erişim Tarihi 15 Temmuz 2021).

MAEJIMA, Shinji. *Arabian Nights 12*. Japan, 平凡社販売東京, 198AD.

MALAFAlA, Thiago Corrêa, "Japanese International Relations: An Assessment of the 1971-2011 Period", *Brazilian Political Science Review*, Cilt 10, No 1, 2016, pp. 1-28.

MARIUS B. Jansen, *The Making of Modern Japan*. Cambridge, Massachusetts London, England, Belknap Press of Harvard University Press, 2002.

MASAKO, N. Racel, "Finding Their Place in the World: Meiji Intellectuals and the Japanese Constitution of an East-West Binary", Georgia State University, 2011 (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

MCNEIL, William H., *Dünya Tarihi*. Çeviren Alâeddin Şenel. İstanbul, İmge, 2004.

Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology, "The Global 30 Project of MEXT", 2012 <https://www.mext.go.jp/en/policy/education/highered/title02/detail02/sdetail02/1373894.htm> (Erişim Tarihi 1 Temmuz 2021).

MIW, Hirofumi vd., "Detecting Voter Understanding of Ideological Labels Using a Conjoint Experiment." *SSRN*, 2021.

MIYAGI, Yukiko, *Japan's Middle East Security Policy: Theory and Cases*. 1st Edition, London, Routledge, 2008.

NISHIDA, Kitaro, *An Inquiry into the Good*, Yale University Press; New Edition, 1992.

PALABIYIK, Mustafa Serdar, "Osmanlı ve Japon Entelektüellerinin Modernleşme ve Medeniyet Algılarının Mukayesesi", Masanori Naito vd. (der.), *Ortadoğu Barışı İçin Türk Japon İşbirliği*, Kyoto, Doshisha Üniversitesi Küresel Araştırmalar Enstitüsü, 2015.

POLANYI, Karl, *The Great Transformation: The Political and Economic Origins of Our Time*. Beacon Press, 2001.

REINSCH, Paul, *Colonial Government: An Introduction to the Study of Colonial Institutions*, 1902.

— — — *Public International Unions - Their Work and Organization: A Study in International Administrative Law*, 1911.

— — — *World Politics at the End of the Nineteenth Century As Influenced by the Oriental Situation*, 1900.

RINGMAR, Erik, *History of International Relations: A Non-European Perspective*. Cambridge, UK, Open Book Publishers, 2019.

RÖSCH, Felix and Atsuko Watanabe, *Modern Japanese Political Thought and International Re-*

- lations, Rowman & Littlefield International Ltd, 2018.
- RYÖEN, Minamoto, "Symposium on Overcoming Modernity." James Heisig-John C. Maraldo (der.), *Rude Awakenings: Zen and Kyoto School, and the Question of Nationalism*. Honolulu, University of Hawaii Press, 1995.
- SCJ, "Pamphlet of Science Council of Japan, Science Council of Japan", 2012, <http://www.scj.go.jp/en/print/index.html> (Erişim Tarihi 1 Temmuz 2021).
- SHIMIZU, Kosuke, "Materializing the 'Non- Western': Two Stories of Japanese Philosophers on Culture and Politics in the Inter-War Period", *Cambridge Review of International Affairs*, Cilt 28, No 1, 2015, pp. 3–20.
- "The Genealogy of Culturalist International Relations in Japan and Its Implications for Post-Western Discourse", *All Azimuth*, Cilt 7, No 1, 2018, pp. 121–36.
- STASSEN, Harold E., "Memorandum by the Director of the Foreign Operations Administration (Stassen) to the Secretary of State", Washington, Office of the Historian, Foreign Service Institute, United States Department of State, 1954.
- TAKAHASHI, Sakuye, *Cases on International Law during the China– Japanese War*. Cambridge, Cambridge University Press, 1899.
- UYAR, Aysun, "Social Sciences in Japan After Fukushima", *ISSC and UNESCO The World Social Science Report, Changing Global Environments*, Paris, UNESCO, 2013, pp. 215–219.
- WILLIAMS, David, *Defending Japan's Pacific War: The Kyoto School Philosophers and Post-White Power*. Abingdon, Routledge, 2004.
- WorldCat Identities. "Junpei Shinobu (信夫淳平)", <https://worldcat.org/identities/lccn-n86089832/> (Erişim Tarihi 17 Temmuz 2021)
- YAMAMOTO, Kazuya, "International Relations Studies and Theories in Japan: A Trajectory Shaped by War, Pacifism, and Globalization", *International Relations of the Asia-Pacific*, Cilt 11, No 2, 2011, pp. 259–278.
- YAMANI, Mai, *Changed Identities: The Challenge of the New Generation in Saudi Arabia*, Royal Institute of International Affairs, 2009.
- YOSHITOMO, Takeuchi, "The Role of Marxism in Japan." *The Developing Economies*, Cilt 5, No 4, 1967, pp. 727–735.
- YUKICHI, Fukuzawa, *An Outline of a Theory of Civilization*. Çeviren David A. Dilworth ve G. Cameron Hurst. Tokyo, Sophia University, 1973.
- *Bunmeiron No Gairyaku (An Outline of a Theory of Civilization)*, Çeviren David A. Dilworth ve G. Cameron Hurst. New York, Columbia University Press, 1875.
- *English-Japanese Dictionary (増訂華英通語. 上)*. 快堂蔵板. 1860, <http://dcollections.lib.keio.ac.jp/en/fukuzawa/a01/1>.
- *Things Western (西洋事情. 初編 - Seiyō Jijō)*. 尚古堂. 1866, <http://dcollections.lib.keio.ac.jp/ja/fukuzawa/a02/3>.

Extended Abstract

Combining with the country's core scientific works, the early encounter of Japan with the West, contributed to the development of social sciences and the formation of scientific disciplines such as International Relations (IR). In contrast to Western nations, the perception and historical development of historical science, Marxist ideology, and regional studies differ in Japan. Using a comparative eclectic approach centered on the works and ideas regarded as the beginning of the modernization of IR in Japan, one might understand differences and similarities. This research examines the development of the IR discipline in Japan throughout the Meiji Period (1868-1912), the Post-Meiji Period (1912-1945), and the Post-World War II Era. The development of the IR discipline in Japan prior to the First World War resembles that of the discipline in the West. When Japan decided to join the international community as an empire, a number of pivotal publications that influenced the subsequent development of the IR discipline in Japan were published. Under the guidance of philosophers such as Katsunan Kuga (1857-1907), Nagao Ariga (1860-1921), and Sakuye Takahashi (1865-1920), the foundational books of Inter-

national Relations in Japan in the 19th century were authored. In 1925-1926, Junpei Shinobu (1889-1962) penned works that distinguished international politics from diplomacy and foreign policy, setting the path for the development of international relations (IR) as an autonomous science. Hikomatsu Kamikawa, Hikomatsu Kamikawa, Ikuo Oyama, and Masamichi Rooyama have questioned the League of Nations' positive and negative properties. Many Meiji Marxists and socialists opposed the inequalities of early capitalism and felt that socialism would be the savior of the 20th century. Marxist books authored by advocates of this ideology linked to conflicting Western nations were regarded as having a harmful impact on the ideals and values of the Japanese. The works that may be deemed distinctive to the IR discipline in Japan were shaped and interpreted in accordance with ultra-nationalist ambitions, imperial objectives, and demands with the crises after the First World War and the emergence of totalitarian regimes during this time. Although it is significant that the earliest works that can be considered to be specific to the IR field were formed in a non-Western country such as Japan, the advent of the field was influenced more by the militaristic agenda of the German staatslehre tradition than by the rapid transformation in the United States. Japan sought to annihilate its enemy and rejects its hierarchical position. This profile is accurate for the first 45 years of the 20th century, and after the Second World War, Japan became the follower of the most sophisticated policies compatible with the current system. They have gained an understanding of international politics' multidimensional aspect and structure over time. As a matter of fact, the obligation of the discipline to constructing a hierarchy in regional studies atrophied until the 1970s following the end of the horrific colonialism process. After suffering a devastating defeat in World War II, the Japanese government adopted a new foreign policy vision based on the prospects offered by internationalism in Asianism and the critique of colonialism. The Japanese desired to understand IR within their own conceptual framework. Japan became a pacifist actor after the Second World War, an exception to the traditional actor categories of the IR. The strong alliance with the United States has been viewed as a shield against the theoretical and methodological flaws in IR that prevent the country from searching. The crucial transitions in the adventure of Japan's IR are as follows: (1) the autonomy accorded to universities in the 1970s, (2) the increase in the number of publications critical of Marxism in the social sciences under the influence of publications from US universities, and (3) the gradual but persistent testing of American-style methods in academic studies. (4) the establishment of the Japanese Association for International Relations by several methodologists and theorists. The generation difference between academics who lived through the defeat of Japan in 1945 or the political movements of the 1960s and the younger generations who grew up in the post-economic growth period is another factor. Nevertheless, the Nihonjinron tradition, which is largely reminiscent of the staatslehre heritage shared by both generations, made its way into literature in Japan around the early 1970s and addressed themes of Japanese political history, and cultural supremacy, and Japanese uniqueness.

Although IR has advanced significantly in Japan since the turn of the 21st century, it would not be wrong to state that the transition began with the 1973 Oil Crisis. Regional studies, which were hampered by the Second World War, now include both the knowledge of the pre-war period and the theoretical and methodological characteristics of the present time. Aside from the axis of foreign policy and theory that may be defined as the continuance of pacifism (white) and the return to militarism (black), the IR characteristic of Japan has gained a new interpretation at the stage that can be described as gray. While the analyses benefit from the literature and experience prior to the Second World War, it is important to note that their methodology differs from that of the staatslehre tradition. Although the Kyoto School is believed to have introduced a local approach to international relations to a certain extent, the sufficiency of this it's conceptions and indexes of studies to provide a distinctly Japanese perspective to global IR studies is still a matter of contention.

Yaz